

Soạn bài Người lái đò sông Đà - Ngữ văn lớp 12

Câu 1. Chứng minh rằng Nguyễn Tuân đã quan sát công phu và tìm hiểu kĩ càng khi viết về sông Đà và người lái đò sông Đà.

Trả lời:

- Sông Đà như có tính cách của một con người, tính cách ấy mâu thuẫn với nhau: hung bạo và trữ tình.
- Người lái đò sông Đà vừa là một anh hùng trên sóng nước vừa là một người nghệ sĩ tài hoa, thông minh tiêu biểu cho vẻ đẹp người lao động vùng núi Tây Bắc.
- Tác giả đã vận dụng tri thức của nhiều ngành văn hóa khác nhau để miêu tả về sông Đà và người lái đò sông Đà: hội họa, điện ảnh, âm nhạc,... chúng được ông vận dụng một cách khéo léo, tài hoa cùng với kiến thức của những ngành văn hóa như: lịch sử, địa lý,... Chính vì vậy mà trang văn của Nguyễn Tuân khi đắm thắm giàu chất thơ, khi sinh động như một thước phim quay cận cảnh, khi tràn đầy màu sắc như một bức tranh độc đáo.
- Vốn kiến thức sâu rộng của tác giả đã tạo ra hiệu quả nghệ thuật mạnh mẽ, tác động trực tiếp đến người đọc, khiến họ luôn say đắm, đắm mình khám phá những trang văn của ông.

Câu 2. Trong thiên tùy bút, tác giả đã dùng biện pháp nghệ thuật nào để khắc họa được một cách ấn tượng hình ảnh con sông Đà hung bạo.

Trả lời:

- Hướng chảy của dòng sông gợi cho ta sự độc đáo, bất thường: *Chúng thủy giai đông tẩu - Đà giang độc bắc lưu* (Các dòng sông đều chảy về đông - Chỉ có sông Đà một mình chảy về phương Bắc).
- Bờ sông Đà (thượng nguồn) là cảnh tượng rất hiểm trở: *“đá dựng vách thành”, chẹt lòng sông Đà như một cái yết hầu...*
- Thác dày đặc, trong đó vô cùng độc dữ, nham hiểm là 73 cái thác ở phía thượng nguồn. Sự độc dữ của chúng hiện hình ngay qua tên gọi như: thác ỏ gà, bãi Thằng Rồ, thác Tù Ông Tù Bà...
- Ngay cát sông Đà cũng là cát dữ: *nó đục thủng gan bàn chân lở rỗ như những vết hà đục thủng đáy thuyền gỗ...*
- Gió trên sông Đà lại càng đáng sợ: *gió cuộn cuộn từng luồng cứ gùn ghè suốt năm như lúc nào cũng đòi nợ xuýt (nợ không có cũng đòi), bằng cách lật ngửa bụng thuyền ra.*

Soạn bài Người lái đò sông Đà - Ngữ văn lớp 12

- Đáng sợ hơn đó là các hút nước trên mặt sông: *nước ở đây ặc ặc lên như rót dầu sôi vào, hệ thuyền bè đi qua vô ý là nó lôi tuột xuống đánh tan xác ở đáy sông...*
- Âm thanh tiếng nước sông Đà cũng thật ghê gớm: *như là oán trách, như van xin, như khiêu khích, rồi rống lên như tiếng một ngàn con trâu mộng đang lồng lộn giữa rừng vầu rừng tre nứa nổ lửa...*
- Song khủng khiếp nhất ở Đà giang là trùng vi trạch thủy trận: *đó là bao đá nổi, đá chìm phối hợp cùng các luồng nước dàn bày thạch trận, ập thành ba phòng tuyến với cả tập đoàn cửa tử đầy những tướng đá, quân nước hung dữ...*

=> Tác giả vận dụng tài tình các biện pháp so sánh, nhân hóa kết hợp với ngôn ngữ miêu tả đầy tính tạo hình đã làm nổi bật lên sự hung bạo của dòng sông Đà. Sức mạnh hoang dại, vẻ đẹp kì vĩ và sự hung dữ của con sông qua góc nhìn và sự miêu tả tinh tế của Nguyễn Tuân.

Câu 3. Cách viết của nhà văn đã thay đổi thế nào khi chuyển sang biểu hiện sông Đà như một dòng chảy trữ tình.

Trả lời:

- Dáng vẻ dòng sông đầy thơ mộng: *Sông Đà tuôn dài, tuôn dài như một áng tóc trữ tình, đầu tóc, chân tóc ẩn hiện trong mây trời Tây Bắc tung nở hoa ban hoa gạo tháng hai và cuồn cuộn mù khói núi Mèo đốt nương xuân...* Sông Đà như một áng tóc mun dài ngàn ngàn vụn vụn rải. Sông Đà mang vẻ đẹp của một người thiếu nữ.

- Sắc màu nước biến đổi kì ảo theo từng mùa: *Mùa xuân dòng sông xanh ngọc bích, mùa thu từ từ chín đỏ..*

- Sông Đà mang vẻ đẹp gợi cảm:

+ Dòng sông Đà trở về dòng chảy êm đềm, miên man, đầy quyến rũ.

+ Sông Đà được nhìn như một cô nhân, thể hiện mối tri âm, tri kỉ của tác giả với con sông.

+ Bờ sông hoang dại, bình lặng như thời tiền sử – hồn nhiên như nỗi niềm cổ tích xưa – Dòng sông lặng lẽ trôi.

=> Sông Đà rất mực trữ tình hiền hoà. Sự tài hoa của ông đã mang đến những áng văn với bức tranh trữ tình đủ để lòng người say đắm, ngất ngây.

Câu 4. Phân tích hình tượng người lái đò sông Đà trong cuộc chiến đấu với con sông hung dữ. Từ đó, hãy cắt nghĩa vì sao, trong con mắt Nguyễn Tuân, thiên nhiên Tây Bắc

Soạn bài Người lái đò sông Đà - Ngữ văn lớp 12

quý như vàng, nhưng con người Tây Bức mới thật xứng đáng là vàng mười của đất nước ta.

Trả lời:

Bài tùy bút khắc họa hình ảnh người lái đò sông Đà:

- Vẻ đẹp khỏe khoắn, cường tráng: dẫu đã bảy mươi tuổi nhưng ông lái đò vẫn có “*thân hình cao to và gọn quánh như chất sừng, chất mun... Cánh tay vẫn là của một chàng trai trẻ tráng*”.

- Sự lão luyện, tinh thông trong nghề nghiệp: ông lái đò hết sức am tường con sông Đà, có thể “*nhớ như đóng đanh vào lòng tất cả những luồng nước của tất cả những con thác hiểm trở*”. Sông Đà đối với ông lái đò ấy, như một thiên anh hùng ca mà ông đã thuộc đến cả những dấu chấm than, chấm câu và cả những đoạn xuống dòng. Trên dòng sông Đà hung bạo ấy, ông đã xuôi ngược hơn cả trăm lần...

- Vẻ đẹp nổi bật của người lái đò là vẻ đẹp của Trí - Dũng - Tài hoa: người lái đò hiện lên như vị chỉ huy dạn dày kinh nghiệm, nắm chắc binh pháp của thần sông, thần đá, linh hoạt thay đổi chiến thuật để lần lượt vượt qua từng phòng tuyến. Ông lái đò điều khiển con thuyền bằng bản lĩnh già dặn, lòng dũng cảm và tài hoa của một nghệ sĩ, tay lái ra hoa. Điều đó thể hiện qua việc ông chỉ huy con thuyền vượt qua “trùng vi thạch trận” dữ dằn, nham hiểm.

- Ý nghĩa của hình tượng ông lái đò:

+ Ca ngợi những người lao động bình thường mà anh hùng, tài năng...

+ Bài ca về sự chiến thắng của con người trong công cuộc chinh phục thiên nhiên.

+ Bài tỏ quan niệm về giá trị của con người - dù làm gì nhưng tinh thông trong nghề nghiệp của mình thì cũng thật vinh quang: theo nhà văn cái bầm tụ trên ngực người lái đò do đầu sào in dấu là một thứ huân chương lao động siêu hạng.

Câu 5. Chọn phân tích một số câu văn thể hiện rõ nhất nét tài hoa về bút pháp trong cách sử dụng ngôn ngữ của Nguyễn Tuân.

Trả lời:

Một số câu văn thể hiện rõ nhất nét tài hoa về bút pháp trong cách sử dụng ngôn ngữ của Nguyễn Tuân:

- Tiếng nước thác nghe như là oán trách gì, với đàn trâu da cháy bùng bùng.

Soạn bài Người lái đò sông Đà - Ngữ văn lớp 12

- Sóng nước như thể quân liều mạng vào sát nách mà đá trái, mà thúc gối vào bụng vào hông thuyền.
- Con sông Đà tuôn dài như một áng tóc trữ tính, đầu tóc chân tóc ẩn hiện trong mây trời Tây Bắc nương xuân.
- Bờ sông hoang dại cô tịch tuổi xưa.